

«Тасдиқ шудааст»
Бо Фармони Директори
ҶСДММ «Спитамен Суғурта»
аз «27» март 2021 сол, №13/21

ҚОИДАИ СУВУРТАИ ИХТИЁРИИ БОРҶО

Душанбе-2021

1. МУҚАРАРОТИ УМУМӢ.

1.1. Қоидаи суғуртаи ихтиёрии борҳо (минбаъд «Қоидаи суғурта» ва ё «Қоида» номида мешавад) мутобиқи Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” ва дигар санадҳои меъёриву ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия шуда, шарт ва тартиби аз ҷониби Ҷамъияти суғуртавии дорои масъулияти маҳдуди «Спитамен Суғурта» (минбаъд дар матн «Суғуртакунанда» номида мешавад) бастан, иҷро ва қатъ намудани шартномаҳои суғуртаи ихтиёрии борҳоро (минбаъд «Шартномаи суғурта» ва ё «Шартнома» номида мешаванд) бо шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ (минбаъд «Суғурташавандагон» номида мешаванд) ба танзим мебарорад.

1.2. Қоидаи мазкур қисми таркибии шартномаи суғурта мебошад ва метавонанд танҳо бо созиши хаттии тарафҳо ҳангоми ба имзо расонидани шартномаи суғурта ё дар давраи амали шартномаи суғурта то фарорасии ҳодисаи суғуртавӣ тағйир, хорич ё илова карда шавад ба шарте ки чунин тағйиротҳо ба қонунгузорию амалкунанда Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳолифат накунад.

2. МАФҲУМҲОИ АСОСӢ

ташкilotи суғуртавӣ – шахси ҳуқуқие, ки фаъолияти суғуртавиरो дар асоси иҷозатномаи дахлдори мақомоти назорати суғуртавӣ ба роҳ мемонад;

суғурташаванда – шахси воқеӣ ё ҳуқуқие, ки бо ташкilotи суғуртавӣ шартномаи суғуртаро бастааст;

Ҷоидагиранда - шахси воқеӣ ё ҳуқуқӣ, ки аз ҷониби суғурташаванда барои гирифтани пардохти суғуртавӣ (ҷуброни суғуртавӣ) дар шартномаи суғурта таъин шудааст ва дар полиси суғуртавӣ дарҷ гардидааст;

хавфи суғуртавӣ – ҳодисаи эҳтимоли, ки дар ҳолати рух додани он суғурта анҷом дода мешавад;

тарифи суғуртавӣ - арзиши воҳиди рӯйпӯшқунии суғуртавӣ;

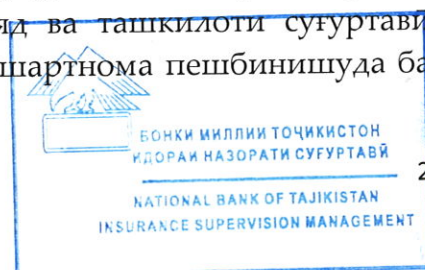
ҷуброни суғуртавӣ – маблағе, ки ташкilotи суғуртавӣ (азнавсуғуртакунӣ) тибқи шартномаи суғурта ҳангоми рух додани ҳодисаи суғуртавӣ барои пӯшонидани зарари ба молу мулки суғурташуда расонида пардохт менамояд;

мукофоти суғуртавӣ (ҳаққи суғуртавӣ) - маблағи пулии дар шартномаи суғурта дарҷшуда, ки онро суғурташаванда уҳдадор аст ба ташкilotи суғуртавӣ (азнавсуғуртакунӣ) бо тартиб ва дар муҳлатҳои дар шартномаи суғурта муқарраргардида пардохт намояд;

маблағи суғуртавӣ - маблағи пулие, ки ба он объекти суғуртавӣ суғурта карда шудааст ва он ҳаҷми ниҳоии масъулияти ташкilotи суғуртавиरो (азнавсуғуртакуниро) ҳангоми рух додани ҳодисаи суғуртавӣ дар бар мегирад;

ҳодисаи суғуртавӣ - воқеъае, ки ҳангоми рух додани он ташкilotи суғуртавӣ (азнавсуғуртакунӣ) тибқи қонун ва шартномаи суғурта бояд пардохти суғуртавиरो (пардохти ҷуброни суғуртавиरो) анҷом диҳад;

шартномаи суғурта - шартномае, ки тибқи он суғурташаванда уҳдадор аст, ҳаққи суғуртавиरो мутобиқи шартнома пардохт намояд ва ташкilotи суғуртавӣ уҳдадор аст, ҳангоми рух додани ҳодисаи суғуртавию бо шартнома пешбинишуда ба

суғурташаванда ё шахси сеюм (фоидагиранда), ки ба фоидаи ӯ шартнома баста шудааст, пардохти суғуртавиرو (пардохти ҷуброни суғуртавиरो) анҷом диҳад;

полиси суғуртавӣ - ҳуҷҷате, ки воқеияти баста шудани шартномаи суғурта ва тибқи талаботи шартномаи мазкур мавриди амал қарор гирифтани уҳдадорихои ташкилоти суғуртавиरो оид ба пардохти ҷуброни суғуртавӣ (пардохти суғуртавӣ) тасдиқ менамояд;

франшиза – маблағи дар ҳаҷми муқаррарнамудаи шартномаи суғуртавӣ, ки дар ҳудуди он суғуртақунанда аз пардохти суғуртавӣ (пардохти ҷуброни суғуртавӣ) озод карда мешавад.

Франшиза метавонад шартӣ ва ё ғайришартӣ бошад ва ҳам бо фоизҳо аз маблағи суғуртавӣ ва ҳам дар ҳаҷми қайдгардида муқарар гардад:

– ҳангоми муқарар кардани франшизаи шартӣ (тарҳнашаванда) Суғуртақунанда барои зараре, ки аз маблағи франшиза зиёд нест, уҳдадор нест, ҳангоми аз ҳаҷми зарар зиёд будани ин маблағ, зарарро ба пуррагӣ ҷуброн менамояд;

– ҳангоми муқарар кардани франшизаи ғайришартӣ (тарҳнашаванда) дар ҳамаи ҳолатҳо зарар бо тарҳ кардани маблағи франшиза ҷуброн карда мешавад.

сӯхтор - оташгирии беназорат, ки берун аз ҷойҳои махсус таъиншуда ба амал меояд ё ин ки аз ин ҷойҳо берун баромадааст, қодир ба худпахнкунӣ ва расонидани зарари моддӣ мебошад;

тарқиш - ин сӯхтан мебошад, ки дар як муддати кӯтоҳ баровардани миқдори зиёди энергия мебошад.

барқзанӣ - партоби шарораи барқии хосияти табиӣ дар байни абрҳо ва сатҳи замин, ки дар он ҷараёни зарар ба молу мулки суғурташуда таъсир мерасонад;

офати табиӣ - падидаи ногаҳонии табиӣ мебошад, ки боиси он хароб гардонидани молум мулк мегардад;

Тӯфон - ҳаракати массаи ҳаво бо суръати баланд (боди хеле сахт): дар сатҳи замин зиёда аз 20м/с. Бо шиддат то 50м/с;

гирдбод - падидаи атмосфера мебошад, ки аз ҳавои зуд гардишшаванда, қисми рег, хок ва ғайра иборат мебошад;

тӯфон - боди нерӯи бузурги харобиовар ва назаррас бо давомнокӣ (зиёда аз 12 балл дар ҷадвали Бофорт) суръаташ аз 35м/с ва зиёда мебошад;

смерч (торнадо) - падидаи хавфноки атмосфера, гирдоби боло, ки аз ҳавои босуръат даврзанандаи зиёд иборат аст, инчунин аз намӣ, рег, хок ва дигар моддаҳои боздошташуда ва суръат гардиш 50м/с иборат мебошад;

заминларза - падидаи фалокатбори табиӣ мебошад, ки барои минтақаҳои сейсмикии ғайри хос буда, дар натиҷаи ҳаракати пластаҳои тектоникӣ, ғайриравии қонҳои калони куҳ ба вуҷуд омадааст. Воҳиди ченкунӣ - нуқтаҳои ҷадвали Рихтер;

тарқиши вулқон - ғайриҳаҷми вулқоние, ки бо озод шудани газҳо, хокистар ва магмаи ғайриҳаҷми мебошад;

лағҷиш - ғайриравии қалони ҳисмҳои кӯҳӣ дар зерини таъсири вазни худ ва қувваи иловагӣ дар натиҷаи обравӣ дар ёнаҳо, мулоимшавӣ, инчунин ҷунбиши саҳти сейсмикӣ;

сел - ҷараёне аст, ки зуд дар маҷрои дарёҳои кӯҳ ба вуҷуд меояд ва бо болоравии шадиди сатҳи об ва бо таркиби баланди маводҳои саҳт (аз 10-15 то 70%) тавсиф карда мешавад;

жола - як навъи боришотест, ки дар фасли гармо дар шакли яхини андоза ва шаклҳои гуногун меафтанд, ки боиси расонидани зарар ба амволи суғурташаванда мегардад;

обхезӣ - ғаркшавии ҳудуд бо об дар натиҷаи баландшавии сатҳи дарё, баҳр ва дигар обанборҳо, обҳои зеризаминӣ, обшавӣ бо суръати барф, кафиданиии дамбаҳои табиӣ ва сохтаҳо;

садамаи нақлиётӣ - ҳодисае, ки ҳангоми ҳаракати воситаи нақлиёт дар роҳи нақлиётӣ ва бо иштироки он рух додааст, ки дар он одамон ғавтида ё маҷрӯҳ мешаванд, воситаҳои нақлиёт, иншоот, борҳо зарар мебинанд ё дигар зарари моддӣ расонида мешавад;

бор - объекти ҳамлу нақл (сӯзишворӣ, ашёи хом, ашё, маҳсулот ва ғайра), ки интиқолдиҳанда бо тартиби муқарраршуда қабул кардааст, барои саривақтӣ расонидан ва бехатарии он мутобиқи қонунгузори нақлиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон масъул аст .

3. ОБЪЕКТҲОИ СУҒУРТА

3.1. Объекти суғурта ин манфиатҳои молумулкии Суғурташаванда (Ҷоидагиранда), ки ба қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳолифат намекунанд ва бо таваккали гум кардан (талаф ёфтани) ва ё нуқсондоршавии бор алоқаманд мебошад, фаҳмида мешавад.

Зери мафҳуми бор молумулки барои ҳамлу нақл қабулгардида (мол), ки дар ҳуҷҷати нақлиётӣ ва/ё молунақлиётӣ ишора гардидааст, фаҳмида мешавад.

4. СУБЪЕКТҲОИ СУҒУРТА

4.1. Субъектҳои суғурта ин Суғуртакунанда, Суғурташаванда ва Ҷоидагиранда мебошанд.

4.2. Суғуртакунанда тибқи шартномаҳои суғурта ҚСДММ “Спитамен Суғурта” мебошад, ки фаъолияти суғуртавиरो дар асоси иҷозатномаи мақоми назорати суғуртавӣ амалӣ менамояд.

Шартномаҳои суғурта аз номи Суғуртакунанда метавонанд филиалҳо ва дигар бахшҳои алоҳидаи он, инчунин агентҳои суғуртавӣ (шахсонии ҳуқуқӣ ва воқеӣ) дар асоси шартномаҳо ё ваколатномаҳо ба расмият дароранд.

5. ҲОДИСАҲОИ СУҒУРТАВӢ

5.1. Аз рӯи Шартномаи суғурта, ки дар асоси Қоидаи мазкур баста шудааст, ҳодисаи суғуртавӣ ин гум кардан (талаф ёфтани) ва ё нуқсондоршавии бор, ки дорои нишонаҳои **эҳтимолият ва тасодуфӣ** мебошанд, ба шумор мераванд.

Шартномаи суғурта метавонад бо яке аз шартҳои зерини ҳодисаҳои суғуртавӣ (хавфҳо) дар алоҳидагӣ, дар маҷмуи онҳо ё дар ҳама гунаи омехтаи онҳо баста шавад:

I. «Бо уҳдадорӣ барои тамоми таваккалҳо»

Аз рӯи Шартномаи суғурта, ки дар асоси шартҳои мазкур баста шудааст, ҳодисаҳои суғуртавӣ зерин буда, Суғуртақунонда уҳдадор мешавад, ки чунин зарарҳоро ҷуброн намояд:

а) Зарарҳои Суғурташаванда (Фоидагиранда) аз нуқсондоршавӣ, гум кардани (талаф ёфтани) тамоми бор ё қисми он, ки бо ҳар қадам сабабҳои дорои аломатҳои эҳтимолият ва тасодуфӣ, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки дар боби 14 Қоидаи мазкур ба вуқӯъ омадаанд, алоқаманд мебошанд;

б) хароҷотҳои зарурӣ ва оқилона ҷиҳати наҷоти бор, инчунин барои кам кардани талафот ва муқаррар кардани андозаи онҳо, агар зарар дар натиҷаи ҳодисаи суғуртавии дар Шартномаи суғурта пешбинишуда ба миён омада бошад.

II. «Бо уҳдадорӣ барои садамаи ҷузъӣ»

Аз рӯи Шартномае, ки дар асоси шартҳои мазкур баста шудааст, Суғуртақунонда уҳдадор аст, ки зарарҳои Суғурташавандаро (Фоидагирандаро) аз нуқсондоршавӣ, талафи пурра ва/ё гум кардани тамоми ва ё қисми бор агар онҳо дар натиҷаи чунин ҳодисаҳои суғуртавӣ ба вуқӯъ омада бошанд ҷуброн намояд:

- сӯхтор ва ё таркиш дар воситаи интиқолдиҳанда;
- нишастан дар тунуқоб, ба соҳил бароварда партофтани, ғарқшавӣ ва ё чаппашавии киштӣ, лихтер ва ё баржа;
- бархӯрдани ва ё ба ҳам наздик шудани киштӣ, лихтер ва ё баржа ва ё воситаи интиқолдиҳандаи дигар бо ҳар қадам предмети бегона ба ҷуз об;
- воридшавии оби баҳрӣ, дарёӣ ва ё кӯл ба киштӣ, лихтер ва ё баржа, таҳхонаи киштӣ, воситаи интиқолдиҳандаи дигар, контейнер, ё ҷои нигоҳдошт;
- бо мавҷ шусташавӣ ва ё аз киштии боркашон дур карда шудани;
- зарар аз талафи пурраи ҷои пурраи бор, ки аз киштӣ афтодааст ва ё дар рафти ба воситаи интиқолдиҳанда боркунӣ ва ё фаровардани он афтода;
- фаровардани бор дар бандар-паноҳгоҳ;
- хайрот ҳангоми «садамаи умумӣ»;
- ҳодисаи авиатсионӣ ва ё афтодани воситаи интиқолдиҳандаи ҳавоӣ;
- чаппа шудани ва ё аз релс фаромадани воситаи интиқолдиҳандаи заминӣ;
- заминчунбӣ, хорич шудани вулқон ва ё зарбаи раъду барқ;
- ҳодисаи роҳу нақлиётӣ;
- афтодани кӯпрӯкҳо, нақбҳо (барои ҳамлу нақли заминӣ).

III. «Бидуни уҳдадорӣ барои нуқсондоршавӣ, ба ҷуз ҳолатҳои садама»

Аз рӯи Шартномае, ки дар асоси шартҳои мазкур баста шудааст, Суғуртақунонда уҳдадор аст зарарҳои Суғурташавандаро (Фоидагиранда) аз талафи пурра ва/ё гум кардани тамоми ва ё қисми бор (зери мафҳуми талафи пурраи қисми бор талафи пурраи ҷои бор фаҳмида мешавад, агар Шартномаи суғурта дигар ҳолатҳоро пешбинӣ накунад), агар онҳо дар натиҷаи чунин ҳолатҳо ба вуқӯъ омада бошанд:

- сӯхтор ва ё таркиш дар воситаи интиқолдиҳӣ;
- дар камоба нишастан, ба соҳил бароварда партофтани, ғарқшавӣ ва ё чаппа шудани киштӣ, лихтер ва ё баржа;

- ба ҳамдигар бархӯрӣ ё наздикшавии киштӣ, лихтер ва ё баржа ва ё воситаи интиқолдиҳандаи дигар бо ҳар кадом предмети бегона, ба чуз об;
- фаровардани бор дар бандар-паноҳгоҳ;
- хайрот ҳангоми «садамаи умумӣ»;
- ҳодисаи авиатсионӣ ва ё афтодани воситаи интиқолдиҳандаи ҳавоӣ;
- чаппа шудан ва ё аз релсҳо баромадани воситаи интиқолдиҳанда;
- заминҷубӣ, хориҷ шудани вулқон ва ё зарбаи раъду барқ;
- ҳодисаи роҳу нақлиёт;
- афтодани кӯпрукҳо, нақбҳо (барои ҳамлу нақли заминӣ).

5.2. Дар вақти дастрас намудани бор бо лихтерҳо, баржаҳо ва дигар киштиҳои интиқолдиҳандаҳо, Суғуртакунанда танҳо дар он ҳолате уҳдадор мешавад, ки истифодаи чунин киштиҳо аз рӯи шартҳои маҳаллӣ оддӣ бошанд ва Суғуртакунанда оиди он то ба танзимдарории Шартномаи суғурта хабардор бошад.

6. ХАВФҲОИ СУҒУРТАВӢ

6.1. Ба хавфҳои суғуртавӣ - ҳодисаҳои эҳтимолӣ, ки дар ҳолати рух додани онҳо пардохти суғуртавӣ анҷом дода мешавад ба шумор мераванд.

6.2. Хавфҳо бо созиши Суғуртакунанда ва Суғурташаванда дар Шартномаи суғурта бо дарназардошти боби 5 Қоидаи мазкур муқаррар карда мешаванд.

6.2.1. Суғурташаванда ва Суғуртакунанда ҳуқуқ доранд дар Шартномаи суғурта истифодаи шартҳои иловагии (қайду шартҳо) дар Қоидаи ифодаёфта, инчунин қайду шартҳои байналхалқии Донишкадаи Лондони Суғуртакунандаро пешбинӣ намоянд. Илова бар он дар ҳолати истифодаи қайду шартҳои ишорашуда номгӯи онҳо метавонад дар Шартномаи суғурта бо истифодаи рақамҳои мувофиқаткунанда ва аббревиатураҳои, ки дар амалияи байналхалқӣ бо риояи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди истифода қарор мегиранд, ифода карда шаванд.

7. ТАРТИБИ МУАЙЯН НАМУДАНИ МАБЛАҒИ СУҒУРТАВӢ

7.1. Маблағи суғуртавӣ бо созишномаи Суғурташаванда ва Суғуртакунанда муайян карда мешавад ва агар дар Шартномаи суғуртаи бор дигар ҳолат пешбинӣ нашуда бошад, маблағи суғуртавӣ набояд, ки аз арзиши суғуртавии бор дар макони ҷойгиршавии он дар рӯзи ба имзо расидани Шартномаи суғурта зиёд бошад.

7.2. Арзиши суғуртавӣ дар лаҳзаи ба имзо расидани Шартномаи суғурта ин арзиши ҳуди бор дар макони ирсолкунӣ дар ибтидои амали Шартномаи суғурта мебошад. Арзиши суғуртавӣ, агар ин ба таври махсус дар Шартнома қайд гардида бошад, метавонад ба худ чунин хароҷотро дар бар гирад:

- хароҷотҳо оиди дастрас кардани бор то аз ҷониби боргиранда қабул кардани он;
- фрахти ба таври ниҳой пардохтшуда;
- хароҷотҳои дигар, ки бо ҳамлу нақли бор алоқаманданд, даромади эҳтимолӣ аз фурӯши бор бо фоизи гуфтугузоршуда.

7.3. Дар ҳолате, ки агар дар Шартномаи суғурта маблағи суғуртавӣ аз арзиши суғуртавӣ камтар ишора шуда бошад, Суғуртакунанда ҳангоми рух додани ҳодисаи

суғуртави ба Суғурташаванда (Фоидагиранда) зарарҳои ба охирон расидаро мутаносибан дар доираи маблағи суғуртави пардохт менамояд.

7.4. Дар ҳолате, ки агар маблағи суғуртави дар Шартномаи суғурта ифодагардида, аз арзиши суғуртави зиёд бошад, Шартнома дар он қисмати маблағи суғуртави, ки аз арзиши суғуртави зиёд аст, ночиз ҳисобида мешавад. Қисми мукофоти суғуртави барзиёд пардохтшуда дар ин ҳолат баргардонида намешавад.

7.5. Маблағи суғуртави бо пули миллӣ – “сомонӣ” муқарар карда мешавад. Бо созиши тарафҳо дар Шартномаи суғурта маблағи суғуртави метавонад бо ҳаҷми баробарҳаҷми маблағи асъори хориҷӣ ишора карда шавад (минбаъд – суғурта бо баробарҳаҷми асъорӣ).

7.6. Дар Шартномаи суғурта тарафҳо метавонанд ҳаҷми франшизаро ишора намоянд.

7.7. Ҳангоми суғуртакуни бо ҳамарзиши асъорӣ ҳаҷми франшиза бо ҳадафҳои падохти ҷуброни суғуртави бо пули миллӣ “сомонӣ” аз рӯи қурби асъори Бонки миллии Тоҷикистон, ки барои асъори мутобиқаткунанда муқарар карда мешавад, дар санаи рух додани ҳодисаи суғуртави ҳисоб карда мешавад, агар Шартномаи суғурта дигар ҳолатро пешбинӣ накарда бошад.

Илова бар он бо мақсади амалӣ намудани назорат аз болои таваккали асъорӣ Суғуртакунанда ҳуқуқ дорад маҳдудиятҳоро нисбати бузургии тағйирёбии қурби асъор, ки аз ҷониби Суғуртакунанда истифода бурда мешавад, бо дар Шартномаи суғурта инъикос намудани чунин маҳдудиятҳоро мавриди истифода қарор диҳад.

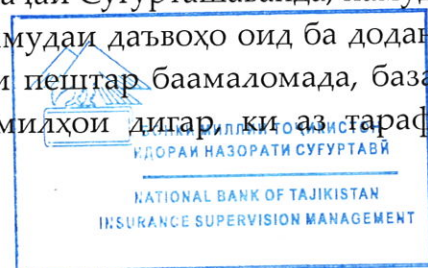
Истифодаи чунин маҳдудиятҳо чунин маънӣ хоҳад дошт, ки ҳангоми ҳисоб намудани маблағи франшиза шарт оиди пардохт аз рӯи қурби Бонки миллии Тоҷикистон дар он ҳолате истифода мешавад, ки агар қурби дар Шартномаи суғурта муқарарнамудаи асъор аз қурби ҳадди аксар барои пардохтҳо зиёд набошад. Зери мафҳуми қурби ҳадди аксар барои пардохтҳо ин қурби асъори мутобиқаткунанда, ки аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон дар санаи гузаронидани мукофоти суғуртави (ҳаққи суғуртави) ба 1% (як фоиз) барои ҳар моҳ (аз он ҷумла нопурра), ки аз лаҳзаи гузаронидани мукофот гузаштааст, фаҳмида мешавад, агар дар Шартномаи суғурта дигар маҳдудиятҳо пешбинӣ нашуда бошанд.

8. ТАРИФИ СУҒУРТАВИ

8.1. Меъёри тарифӣ дар асоси меъёрҳои тарифии базавӣ бо дарназардошти шартҳои мушаххаси суғуртави муқарар карда мешавад.

8.2. Ҳангоми муайян намудани ҳаҷми мукофоти суғуртави, ки бояд ба Суғурташаванда аз рӯи Шартномаи суғуртави пардохт гардад, Суғуртакунанда тарифҳои бо мақоми назорати суғуртави мувофиқакардашударо истифода мебарад, ки дар асоси он мукофоти аз ҳар воҳиди маблағи суғуртави ситонидамешуда бо дарназардошти маълумотҳои пешниҳодкардаи Суғурташаванда оид ба хусусиятҳои хоси дараҷаи хавф муқаррар карда мешавад.

8.3. Дар баробари ин вобаста аз дараҷаи хавф (дараҷаи Суғурташаванда, намуди фаъолияти Суғурташаванда, таърихи ба ӯ пешниҳод намудаи даъвоҳо оид ба додани товон зарар (таърихи зарар), ҳаҷм ва сохтори зарарҳои пештар баамаломеда, базаи муайянкунии маблағи суғуртави (меъёри товон ва омилҳои дигар, ки аз тарафи

Суғуртакунанда ҳангоми амалӣ намудани сиёсати андеррайтерӣ ва тарифӣ мадди назар гирифта мешавад), Суғуртакунанда ҳуқуқи ба меъёри тарифӣ аз рӯи Шартномаи мушаххаси суғуртавӣ коэффитсиентхоро аз руи ҷадвали тасдиқгардида бо мақоми назорати суғуртавӣ истифода барад.

9. МУКОФОТИ СУҒУРТАВӢ (ҲАҚҚИ СУҒУРТАВӢ)

9.1. Мукофоти суғуртавӣ (ҳаққи суғуртавӣ) бо пули милли сомонӣ муқарар карда мешавад. Бо созиши тарафҳо дар Шартномаи суғурта ҳаққи суғуртавӣ метавонад дар ҳаҷми баробарҳаҷми бо асъори хориҷӣ муқараргардида, муқарар карда шавад.

9.2. Ҳангоми суғуртакунӣ бо ҳамарзиши асъорӣ ҳаққи суғуртавӣ бо пули милли “сомонӣ” аз рӯи қурби Бонки миллии Тоҷикистон, ки барои асъори хориҷӣ дар санаи пардохт муқарар гардидааст (ба ҳисобгузаронӣ) пардохт карда мешавад, агар қурби дигар ё санаи дигари муайян намудани он аз ҷониби қонун ва ё созиши тарафҳо муқарар нашуда бошад.

9.3. Дар ҳолатҳое, ки аз ҷониби қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳисобу китоби байни Тарафҳои Шартномаи суғурта бо асъори хориҷӣ иҷозат дода мешавад, ҳаққи суғуртавӣ метавонад инчунин ба Суғурташаванда бо асъори хориҷӣ пардохт карда шавад.

10. ТАРТИБИ БАСТАН, ИҶРО ВА ҚАТЪ НАМУДАНИ ШАРТНОМАҲОИ СУҒУРТА

10.1. Шартномаи суғурта дар асоси муроҷиати шифоҳӣ ва ё хаттии Суғурташаванда, натиҷаҳои азназаргузаронии пеш аз суғуртавии молумулк, ки бо талаби Суғуртакунанда гузаронида мешавад, инчунин маълумотҳо ва ҳуҷҷатҳои пешниҳодкунандаи Суғурташаванда бо талаби Суғуртакунанда, баста мешавад, аз он ҷумла:

- маълумот оиди Суғурташаванда, Фоидагиранда;
- маълумот оиди тамоми Шартномаҳои суғуртаи нисбати объекти суғурта басташуда ва ё басташаванда;
- маълумот оиди борҳои интиқолшаванда: намуди борҳои интиқолшаванда, ҳолати бор – навъ, пештар дар истифодабуда (п/и), мавҷудияти дараҷаи хатар, мавҷудияти борҳои ғайригабаритӣ, зарурати шартҳои махсуси интиқолдиҳӣ, борпечи бор, шумораи ҷойҳо ва вазни бор;
- рақамҳо ва санаҳои коносаментҳо ва ё ҳуҷҷатҳои дигари интиқолдиҳӣ (борномаи моливу нақлиётӣ, борномаи CMR, борномаи роҳи оҳан, борномаи авиатсионӣ, борномаи SMGS ва ғ.);
- маълумот оиди интиқолдиҳӣ ва нигоҳдошти бор: самти интиқолдиҳӣ, маршрут, нуқтаҳои боркунӣ/нуқтаҳои нигоҳдошти муваққатӣ, масолеҳи унсурҳои конструктивӣ, мавҷудияти сигналдиҳии муҳофизатӣ ва сӯхтор, мавҷудияти низомҳои мониторинг;
- маълумот оиди намуди нақлиёт (ҳангоми интиқолдиҳӣ ба воситаи баҳр – номгӯй, соли сохтмон ва борбардории киштӣ);
- санаи ирсолкунии бор ва давомнокии интиқолдиҳӣ, санаи тақрибии вусул;

- маълумот оиди усули интиқолдиҳии бор (болои ҳам, ба таври тўдавӣ, ба таври резиш, дар таҳхонаи киштӣ, сахни киштӣ, дар контейнер, дар яхдон ва ғ.);
- омили зарарҳои Суғурташаванда;
- номгӯи ташкилоте, ки интиқоли борро амалӣ менамояд;
- расмҳои бор;
- ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи манфиати молумулкии Суғурташаванда (Ғоидагиранда);
- ҳуҷҷатҳое, ки барои муайян кардани арзиши ҳақиқии молумулк имкон медиҳанд.

Аризаи хаттӣ (ҳангоми хаттӣ мууроҷиат намудан) ва пурсишнома ба Шартномаи суғурта замима карда мешавад ва баъди ба имзо расидани он ҷузъи ҷудонопазири он мегардад.

10.2. Ҳангоми ба имзо расонидани Шартномаи суғурта Суғурташаванда уҳдадор аст, ки ба Суғуртакунанда оиди тамоми ҳолатҳои ба вай маълум, ки барои муайян кардани эҳтимолияти рух додани ҳодисаи суғуртавӣ ва ҳаҷми зарарҳои эҳтимоли аз рух додани он (дараҷаи таваккали суғуртавӣ) арзиши қадрнок доранд, хабар диҳад, агар ҳолатҳо ба Суғуртакунанда маълум набоянд.

10.3. Ба ҳар ҳол ҳолатҳое, ки аз ҷониби Суғуртакунанда дар Шартномаи суғурта (полиси суғурта), дар замимаҳои он, дар шакли аризаи барои суғуртакунӣ коркарднамуда ва ё дархости хаттии Суғуртакунанда, инчунин онҳое, ки дар Қоида номбар гардидаанд, қадрнок эътироф карда мешаванд.

Суғурташаванда барои ҳақиқӣ ва пуррагии маълумотҳои барои бастанӣ Шартномаи суғурта пешниҳоднамудааш, аз он ҷумла ҷавобҳои худ барои дархостҳои хаттии Суғуртакунанда, ҷавобгар мебошад.

Суғуртакунанда ҳуқуқ дорад, беътибор эътироф гардидани Шартномаи суғурта ва истифодаи оқибатҳои аз ҷониби қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбининамударо талаб намояд, агар баъди ба имзо расидани он муқарар гардад, ки Суғурташаванда ба Суғуртакунанда маълумотҳои дидаву доништа бардурӯғро оиди ҳолатҳои барои муайян намудани эҳтимолияти рух додани ҳодисаи суғуртавӣ арзишнок ва ҳаҷми зарарҳои эҳтимоли аз рух додани онро (дараҷаи таваккали суғуртавӣ) пешниҳод намудааст.

10.4. Ҳангоми зарурат (бо салоҳиди Суғуртакунанда) Шартномаи суғурта бо азназаргузаронӣ ва тартиб додани рӯйхати бор ба танзим дароварда мешавад.

10.5. Ҳангоми дар Суғурташаванда мавҷуд будани маълумотҳои нопурра Шартномаи суғурта метавонад пешакӣ, дар асоси маълумотҳои хабардодаи Суғурташаванда оиди навъи бор, нуқтаи ирсолшавӣ ва таъинот, санаи эҳтимолии ибтидои интиқолдиҳӣ, маблағи тақрибии умумии суғуртавӣ ва шартҳои асосии суғурта, бо он шарт, ки ба танзимдарории Шартномаи суғурта дар натиҷаи пешниҳоди маълумоти норасоидошта амалӣ мегардад, ба танзим дароварда мешавад.

10.6. Шартномаи суғурта бо роҳи тартиб додани як ҳуҷҷат – полиси суғурта (сертификат), ки аз ҷониби Суғуртакунанда ва Суғурташаванда ба имзо мерасад, баста мешавад, ва ё бо роҳи дар асоси аризаи хаттии Суғурташаванда тартиб додани

полиси суғурта (сертификат), ки аз ҷониби Суғуртакунанда ба имзо расидааст, баста мешавад.

10.7. Суғуртакунанда метавонад полисҳои генералӣ диҳад, ки аз рӯи шартҳои онҳо ҳамаи борҳо ва ё баъзеи борҳое, ки қабул карда мешаванд ва ё дар давоми вақти муайян ирсол карда мешаванд, суғурташуда ба ҳисоб мераванд.

10.8. Суғурташаванда уҳдадор аст аз рӯи ҳар як ирсолкунии бор, ки зери амали полиси генералӣ қарор мегирад ба Суғуртакунанда аризаи хаттӣ ва ё маълумот оиди шакли мувофақашуда пешниҳод намояд, агар дигар шакл аз ҷониби полиси генералӣ пешбинӣ нашуда бошад.

10.9. Бо талаби Суғурташаванда аз рӯи ҳар як ирсолкунии бор, ки зери таъсири полиси генералӣ қарор мегирад, Суғуртакунанда уҳдадор аст, аз рӯи тартиби пешбиниамудай полиси генералӣ ва ё созишномаи ҷудогона, полиси алоҳида (сертификат) пешниҳод намояд.

10.10. Шартномаи суғурта ҳамзамон бо ибтидои муҳлати уҳдадории Суғуртакунанда (давраи суғурта), ки мутобиқи б.10.11. Қоидаҳо пешбинӣ шудааст, қувваи қонуни мегирад, агар Шартнома дигар ҳолатро пешбинӣ накарда бошад.

10.11. Давраи суғурта (ибтидо ва интиҳои уҳдадории Суғуртакунанда) аз рӯи ҳар як миқдори муайяни бор, ки аз рӯи Шартномаи суғурта суғурта гардидааст ва мутобиқи Қоида ба имзо расидааст, муайян карда мешавад, агар Шартнома дигар ҳолатро пешбинӣ накарда бошад, мутобиқи Қоида.

10.12. Уҳдадории Суғуртакунанда аз лаҳзае, ки бор барои ҳамлу нақл аз анбор ва ё ҷои анборкунӣ дар нуқтаи дар Шартномаи суғурта ифодаёфта гирифта мешавад ва дар муддати ҳамлу нақл тибқи шартгузори Шартнома ва ё маршрути оддии равоншавӣ давом карда (вобаста аз он, ки кадоме аз онҳо пештар ба вуқӯъ мепайвандад) ба итмом мерасад:

- вақте, ки бор ба анбори қабулкунандаи бор ва ё макони ниҳони анборкунии дигар дар нуқтаи таъиноти дар Шартномаи суғурта ифодагашта дастрас карда мешавад;

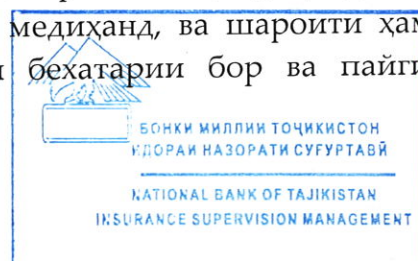
- вақте, ки бор ба ҳар кадом анбори дигар ва ё ҳар кадом макони анборкунии дигар, ки дар нуқтаи таъинот ифоданамудай Шартномаи суғурта ва ё дар нуқтаи аз он пештар қарор дорад;

- вақте, ки Суғурташаванда/Ғоидагиранда ё намояндагони ӯ қарор қабул кунанд, ки дар рафти ҳамулу нақл барои нигоҳдории бор воситаи нақлиёт ё контейнери ғайримаъмулиро интихоб намоянд;

- бо гузаштани 60 рӯз баъди ба борфарорӣ аз киштии баҳрӣ (дарёвӣ) / 30 рӯз пас аз фаровардани бор аз воситаи нақлиёти ҳавоӣ ба бандари ниҳони фарориш.

10.13. Аз ҷумла, дар Шартномаи суғурта метавонад пешбинӣ шудан, ки дар давоми нигоҳдории бор дар анборҳо дар маҳалли интиқол то интизор шудан ва / ё дар ҷой таъинот пас аз фаровардан, эътибор дошта бошад.

10.14. Дар Шартномаи суғурта метавонад шароити махсуси амалӣ он пешбинӣ шавад, аз ҷумла: хатсайри ҳамлу нақл, талаботи махсус барои интиқолдиҳандагон ва воситаҳои нақлиёт, ки бори суғурташударо интиқол медиҳанд, ва шароити ҳамлу нақл (навъи ҳамлу нақл, мавҷуд будани таҷҳизоти бехатарии бор ва пайгири

тавассути нақлиёт, интиқоли мол тавассути нақлиёти махсус ширкатҳо, интиқол дар мошинҳои зиреҳпӯш, бастабандии махсуси борҳо ва ғ.).

Агар дар Шартномаи суғурта чунин шартҳои махсуси суғурта мавҷуд бошанд, ҳамлу нақл, бидуни ин шартҳо, суғуртанашуда ҳисобида мешавад.

11. ҲУҚУҚУ УҲДАДОРИҲОИ ТАРАФҲО

11.1. Суғуртақунанда уҳдадор аст:

- Суғурташавандаро бо мазмуни Қоидаи суғурта ва шартҳои Шартномаи суғурта шинос намояд;

- ҳангоми ба миён омадани ҳолати суғуртавӣ пардохти суғуртавино мутобиқи шартҳои Шартномаи Суғурта амалӣ намояд;

- чубронро пардохт нанамояд, қисман ва ё пурра ҳар кадом даъво ва ё талаби ба вай пешниҳодгардидаро эътироф нанамояд, инчунин ба худ уҳдадориҳои бевосита ва ё бавоситаро оиди батанзимдарории чунин талабҳо бидуни розигии хаттии Суғуртақунанда бар уҳдаи худ нагирад;

- маълумотҳои аз ҷониби вай дар натиҷаи фаъолияти касбӣ ба дастомадаро оиди суғурташуда, ба истиснои ҳолатҳои, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст, ифшо нагардонад.

11.2. Суғурташаванда уҳдадор аст:

- ҳаққи суғуртавино дар муҳлатҳо ва тартиби муқарарнамудаи Қоида ва Шартномаи суғурта пардохт намояд;

- ҳангоми бастании Шартномаи суғурта ба Суғуртақунанда оиди тамоми ҳолатҳои ба вай маълум, ки барои баҳогузориҳои таваккали суғуртавӣ аҳамият доранд, хабар диҳад;

- тамоми чораҳоро оиди руҳ надодани руҳ додани ҳодисаи суғуртавӣ андешад, ва ҳангоми руҳ додани он – тамоми чораҳои оқилона ва имкондорро оиди паст кардани зарар андешад;

- ҳангоми руҳ додани ҳодисаи суғуртавӣ, ки ба бор зарар расонида шуда бошад, Суғурташаванда бояд зуд дар муддати 24 соат (агар муҳлати дигар дар Шартномаи суғурта пешбинӣ нашуда бошад) дар ин бора Суғуртақунандаро огоҳ намояд.

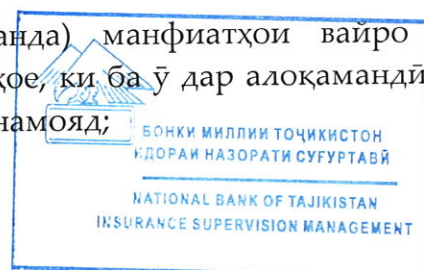
11.3. Суғуртақунанда ҳуқуқ дорад:

- ҳангоми бастании Шартномаи суғурта тамоми ҳуҷжатҳои барои муқарар намудани дараҷаи таваккал заруриро аз Суғурташаванда дархост намуда, шинос шавад;

- эътирофи беэътибор будани Шартномаи суғуртаро талаб намояд, агар баъди бастании Шартномаи суғурта муқаррар гардад, ки Суғурташаванда ба Суғуртақунанда маълумотҳои пешакии бардурӯғро оиди объекти Суғурта хабар додааст;

- барои гузаронидани экспертиза бо мақсади эътироф намудани ҳодисаи суғуртавӣ дархост намояд;

- бо супориши Суғурташаванда (Ҷоидагиранда) манфиатҳои вайро бо мақсадҳои ба танзим даровардани даъвоҳо ва ё талабҳои, ки ба ӯ дар алоқамандӣ бо ҳодисаи суғуртавӣ пешниҳод гардидаанд, намояндагӣ намояд;

- бо розигии Суғурташаванда аз номи вай гуфтушунидхо гузуронад ва созишномахо ро оиди ҷуброни зарари бо ҳодисаи суғуртавӣ расида ба имзо расонад;

- маълумоти манзурнамудаи Суғурташавандаро, инчунин аз ҷониби Суғурташаванда риоя намудани талабхо ва шартҳои Шартномаи суғуртаро тафтиш намояд;

- дархостхо ро ба мақомоти мувофиқаткунандаи салоҳиятдор аз рӯи далели рух додани ҳодисаи суғуртавӣ ирсол намояд;

- тағйироти шартҳои Шартномаи суғурта ва пардохти ҳаққи иловагии суғуртави ро талаб намояд, агар тағйирот ба дараҷаи таваккали суғуртавӣ баъди бастании Шартномаи суғурта ба миён омада бошад;

- аз Суғурташаванда ба Суғуртакунанда интиқол додани тамоми ҳуқуқхо талаби ҷуброн аз гунаҳкорон дар расонидани зарари ашхосе, ки тарафҳои Шартномаи Суғурта нестанд, дар ҳаҷми маблағхо, ки аз ҳаҷми ҷуброни суғуртавӣ зиёд нестанд, талаб намояд;

- баргардонидани маблағҳои пардохтгардидаи ҷуброни суғуртави ро талаб намояд, агар исбот гардад, ки Суғурташаванда барқасдона Суғуртакунандаро ҳангоми муайян кардани сабабхо ва дигар ҳолатҳои расонидани зарар ва (ё) ҳаҷми зарари расонидашуда гумроҳ карда бошад, ки дар натиҷаи он ҷуброни суғуртавӣ беасос пардохт гардидааст ва ё дар ҳаҷми калон назар ба зарари расидаи ҳақиқӣ муайян гардида пардохт шудааст, ва ё ба шахсоне амалӣ гардидааст, ки набояд ба манфиати онхо Шартномаи суғурта амалӣ мегардид.

11.4. Суғурташаванда ҳуқуқ дорад:

- аз нав дида баромадани шартҳои Шартномаи суғуртаро ҳангоми гузаронидани чорабиниҳо оиди паст кардани эҳтимолияти пайдоиши ҳодисаи суғуртавӣ ва ё ҳаҷми зарари эҳтимоли ҳангоми ҳодисаи суғуртавӣ талаб намояд;

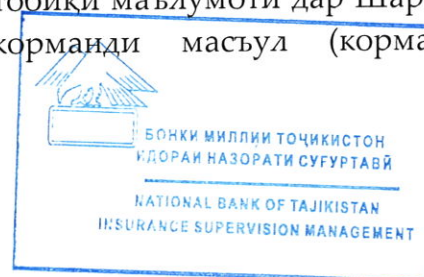
- дар ҳолати гузаронидани чорбиниҳо оиди паст кардани эҳтимолияти рух додани ҳодисаи суғуртавӣ ва (ё) оқибатҳои рух додани он аз нав ба имзо расонидани Шартномаи суғуртаро бо шартҳои нав талаб намояд.

11.5. Шартномаи Суғурта метавонад дигар ҳуқуқу уҳдадориҳои Тарафхо, ки ба қонунгузори амалкунанда муҳолифат намекунад, муқарар намояд.

11.6. Пас аз он, ки ба Суғурташаванда оиди рух додани ҳолати, ҳодисаи суғуртавӣ маълум шудан вай уҳдадор аст:

11.6.1. Фавран, аммо ба ҳар ҳолат дар муддати муҳлати, дар Шартнома муқараршуда, оиди ҳолати ҳодисаи суғуртавӣ Суғуртакунандаро (намояндаи Суғуртакунандаро) бо ҳар кадом усули фаврии алоқа ва ё бевосита огоҳ намояд. Огоҳинома бояд, ки минбаъд (дар муддати 24 соат) ба таври хаттӣ тасдиқ карда шавад.

Масъулияти ишорашуда аз ҷониби Суғурташаванда ба таври лозима иҷрошуда ҳисобида мешавад, агар огоҳӣ бо дарназардошти маълумотҳои почтавии Суғуртакунанда, инчунин номгӯй ва рақами факси қисми сохтори Суғуртакунанда, ки ба он ҳангоми рух додани ҳодисаи суғуртавӣ мутобиқи маълумоти дар Шартнома мавҷудбуда ва ё бо почтаи электронии корманди масъул (кормандон) Суғуртакунанда, бояд муроҷиат кард.

Шартномаи Суғурта метавонад муҳлатҳо ва тартиби огоҳкунии дигари Суғуртакунандаро оиди рух додани ҳодисаи суғуртавӣ пешбинӣ намояд.

Бемаврид огоҳонидани Суғуртакунанда оиди рух додани ҳодисаи нишонаи ҳодисаи суғуртавӣ дошта, ба охирон ҳуқуқи аз пардохти ҷуброни суғуртавӣ даст кашиданро медиҳад.

11.6.2. Чораҳои оқилона ва дастрасро дар вазъияти ба вуқӯъомада оиди пешгирӣ ва паст кардани зарари ба шахси севвум расида андешад. Бо андешидани чунин чораҳо, Суғурташаванда бояд, ки дастурҳои Суғуртакунандаро риоя намояд, агар онҳо ба Суғурташаванда дода шуда бошанд.

11.6.3. Ба Суғуртакунанда аризаи хаттиро аз рӯи шакли муқаррарнамудаи Суғуртакунанда оиди пардохти ҷуброни суғуртавӣ бо замимаи маводҳои мавҷуда пешниҳод намояд.

11.6.4. Фавран Суғуртакунандаро хабардор намояд:

- оиди дар алоқамандӣ бо расонидани зарар шуруъ гардидани парвандаи судӣ, аз ҷониби мақомоти салоҳиятдор гузаронидани тафтишот, гузоштани ҳабс ба молумулк, гузаронидани амалҳои дигари мурофиавӣ;

- оиди тамоми талабҳои молу мулкӣ, дар ҳолатҳои пешбининамудаи Шартномаи суғурта ва хусусияти ғайри молумулкӣ дошта, ки ба Суғурташаванда пешниҳод гардидаанд. Ҳангоми гирифтани чунин талабҳо аз шахси ҷабрдида Суғурташаванда уҳдадор аст ба ин шахс, ҳолатҳое, ки таваккал аз рӯи онҳо суғурта гардидааст, инчунин зарурати ба дархостҳои Суғуртакунанда оиди пешниҳоди ҳуҷжатҳои барои гузаронидани тафтишоти суғуртавӣ аз ҷониби Суғуртакунанда, инчунин зарурати иштироки Суғуртакунанда дар баҳогузори зарар расонидашударо фаҳмонад;

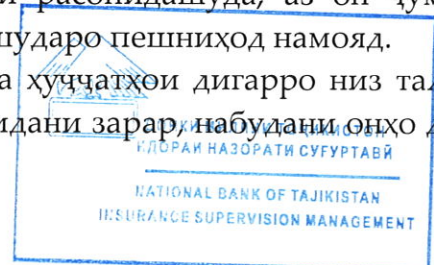
- оиди аз ҷониби шахси сеюм ба суд пешниҳод намудани аризаи даъвогӣ. Дар ин ҳолат Суғурташаванда бо хоҳиши Суғуртакунанда уҳдадор аст ба шахси ба Суғуртакунанда мувофақашуда барои ҳуқуқи намояндагӣ намудани Суғурташавандаро дар ҷараёни судӣ бо тамоми салоҳиятҳои зарураи мурофиавӣ ваколатнома пешниҳод намояд.

11.6.5. Ба Суғуртакунанда дар ҳимояи судӣ ва ғайрисудӣ дар алоқамандӣ бо баррасии ҳолатҳои расонидани зарар, ҳамдастӣ намояд. Суғуртакунанда ҳуқуқ дорад, аммо вазифадор нест, ки манфиатҳои Суғурташавандаро дар суд намояндагӣ намояд ва ё ба таври дигар ҳимояи ҳуқуқии Суғурташавандаро дар алоқамандӣ бо ҳодисаи суғуртавӣ амалӣ намояд.

11.6.6. Ҷуброни суғуртавино пардохт нанамояд, талабро қисман ва ё пурра эътироф нанамояд, ки ба вай аз ҷониби шахси севвум дар алоқамандӣ бо ҳолати суғуртавӣ пешниҳод гардидааст, инчунин ба худ ягон масъулияти бевосита ва бавоситаро оиди ба танзим даровардани чунин талабҳо бе розигии Суғуртакунанда бар дӯш нагирад.

11.6.7. Ба Суғуртакунанда тамоми маълумоти мавҷуда ва ҳуҷжатҳое, ки оиди таърих, сабабҳо, хусусият ва ҳаҷми талаб ва зарари расонидашуда, аз он ҷумла ҳуҷжатҳои аз мақомоти босалоҳияти давлатӣ гирифташударо пешниҳод намояд.

Суғуртакунанда ҳуқуқ дорад аз Суғурташаванда ҳуҷжатҳои дигарро низ талаб намояд, агар бо назардошти ҳолатҳои муайяни расонидани зарар, набудани онҳо дар

Суғуртакунанда муқарар кардани далели пешниҳоди талаб ва расонидани зарар ва муайян кардани ҳаҷми он ғайриимкон (ва ё хеле мураккаб) бошад. Дар ҳолати ба миён омадани баҳс, масъулияти исбот кардани зарурати чунин маълумот бар дӯши Суғурташаванда аст.

11.6.8. Ба Суғуртакунанда тамоми ҳуҷҷатҳоро интиқол диҳад ва тамоми чораҳорои заруриро барои аз ҷониби Суғуртакунанда амалӣ намудани ҳуқуқҳои Суғурташаванда барои ҷуброни зарар (суброгатсия) нисбати ашхосе, ки барои расонидани зарар уҳдадор мебошанд, мусоидат намояд.

11.7. Уҳдадорихое, ки дар Қоида оварда шудаанд, инчунин бар дӯши Суғурташаванда аст, ки ба вай оиди бастанӣ Шартномаи суғурта ба манфиати вай хабардор аст, вай нияти аз ҳуқуқи ҷуброни суғуртави истифода бурданро дошта бошад.

11.8. Исботи далели аз ҷониби Суғурташаванда иҷро гардидани уҳдадорихое, ки дар Қоида оварда шудаанд, бар дӯши Суғурташаванда аст.

11.9. Агар Суғурташаванда кадоме аз уҳдадорихоеи худро, ки дар б.11.6. Қоидаҳо оварда шудаанд, вайрон кунад, Суғуртакунанда аз масъулияти пардохт намудани ҷуброни суғуртави бо ҳамон ҳадде, ки он ба рух додан ва ё баланд шудани маблағҳои зарар оварда расонидааст, озод карда мешавад.

11.10. Ҳангоми аз Суғурташаванда оиди зарар гирифтани ариза, Суғуртакунанда уҳдадор аст:

11.10.1. Экспертизаи ҳодисаи суғуртави гузаронад, сабаб ва ҳаҷми зарари расонидашударо муайян намояд, инчунин дар муддати 15 рӯз аз санаи гирифтани тамоми ҳуҷҷатҳо оиди ҳодисаи суғуртави санади суғуртави тартиб диҳад;

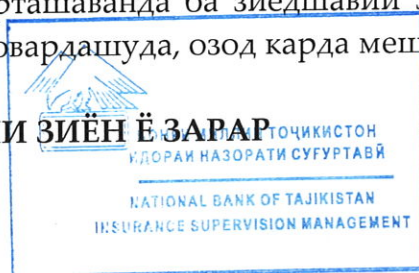
11.10.2. Дар ҳолати эътироф гардидани ҳодисаи рухдода ҳамчун ҳодисаи суғуртави мутобиқи Қоидаҳо ва Шартномаи суғурта, пардохти суғуртави дар муҳлати муқарарнамуда амалӣ намояд, ҳангоми барои ин набудани асосҳо – ба Суғурташаванда хулосаи асоснок оиди даст кашидан аз пардохти суғуртави ирсол намояд. Ҷуброни суғуртави бояд, ки дар муҳлати на дертар аз 15 рӯзи корӣ аз санаи тартиб додани санади суғуртави пардохта шавад.

11.11. Суғуртакунанда ҳуқуқ дорад:

11.11.1. Бо супориши Суғурташаванда ба худ пешбурди корҳо дар мақомоти судӣ аз номи вай ва (ва ё) аз номи Суғурташударо бар дӯши худ гирад, инчунин аз номи вай ва (ва ё) аз номи Суғурташаванда нисбати талабҳои даъвогии пешниҳодшуда ариза намояд. Аммо ин амалҳои Суғуртакунанда наметавонанд ҳамчун аз ҷониби вай эътироф кардани масъулият оиди пардохти ҷуброни суғуртави баҳогузори карда шавад.

11.12. Агар Суғурташаванда розигӣ надихад ва ё ба таври дигар ба Суғуртакунанда дар амалӣ кардани амалҳои дар Қоида овардашуда мамониат кунад, он гоҳ талаби аз ҷониби Суғурташаванда арзшуда ва расонидани зарар, ҳодисаи суғуртави ҳисобида намешаванд. Суғуртакунанда аз масъулияти пардохти ҷуброни суғуртави то ҳадде, ки дар он чунин амалҳои Суғурташаванда ба зиёдшавии зарар оварда расонидааст аз он ҷумла хароҷоти дар Қоида овардашуда, озод карда мешавад.

12. МУАЙЯН НАМУДАНИ ҲАҶМИ ЗИЁН Ё ЗАРАР

12.1. Ҳангоми рух додани ҳодисаи нишонаи ҳодисаи суғуртавӣ дошта Суғурташаванда (Фоидагиранда) уҳдадор аст:

12.1.1. Фавран оиди ҳодисаи рухдода Суғуртакунандаро хабардор намояд ва дастурҳои ӯро иҷро намояд;

12.1.2. Тамоми чораҳои заруриро бо мақсади пешгирии зарар ва ё ба ҳадди ақал расонидани он, илова бар он бо риоя намудани дастурҳои Суғуртакунанда андешад;

12.1.3. Фавран баъди ошкор намудани зарари ба бори суғурташуда расонидашуда бояд:

– аризаи хаттӣ оиди ҳодисаи рухдода (бо гирифтани ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи далели бақайдгирии аризаи мазкур) ба мақомоти мувофиқаткунандаи босалоҳият (милитсия/политсия, ҳадамоти зидди сӯхтор, мақомоти дигари босалоҳият дар асоси хусусияти ҳодисаи рухдода ва ҳудуде, ки дар он рух додааст) пешниҳод намояд;

– ба ҷои ҳодиса намояндагони мақомоти босалоҳиятро барои бақайдгирӣ ва тафтиши ҳодисаи рухдода даъват намояд. Далел ва ҳолати ҳодисаи рухдода ва зарари бо он алоқаманд бояд, ки бо ҳуҷҷатҳои расмӣ шакли муқараргардида, ки аз ҷониби мақомоти босалоҳияти давлатӣ дода мешаванд, аз рӯи тартиби муқарарнамудаи қонунгузори маҳаллӣ қайд карда шаванд.

12.1.4. Фавран барои азназаргузаронӣ нисбати муқарар намудани ҳолатҳо ва маблағи зарар сюрвейери мустақил, ки дар Шартномаи суғурта оварда шудааст, ҷалб намояд ва ё, агар сюрвейери мустақил дар Шартномаи суғурта оварда нашуда бошад, Суғуртакунанда барои дастурҳо оиди ташкили азназаргузаронии мустақил муроҷиат намояд;

12.1.5. Фавран боркашон ва ё шахси дигаре, ки барои беосеб мондани бор мутобиқи борхат, коносамент ва ё Шартномаи нигоҳдорӣ ҷавобгар аст оиди ҳодисаи рухдода ва ё ҳолати номуносиб қарор доштани бор хабардор кунад, ҳангоми зарурат қайдҳо оиди он дар ҳуҷҷатҳои нақлиётӣ гузаронад; тартиб ва муҳлатҳои огоҳонӣ вобаста аз намуди ҳамлу нақл, бо созишномаи байналхалқӣ дар соҳаи нақлиёт, аз ҷониби қонун ва Шартномаи ҳамлу нақл муайян карда мешаванд;

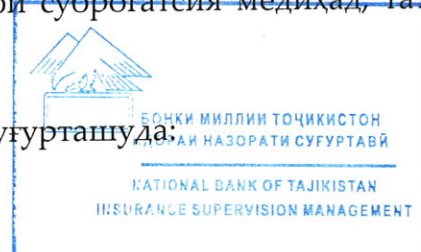
12.1.6. Дар ҳолати амалҳои аз нигоҳи ҷиноӣ ҷазо додашаванда, сӯхтор ва ё ҳодисаҳои роҳу нақлиёт оиди рух додани ҳодиса ба мақомоти мувофиқаткунандаи корҳои дохилӣ арз намояд;

12.1.7. То ҳадди имкон ягон тағйиротро дар ҷое, ки ҳодисаи суғуртавӣ рух додааст, то лаҳзае, ки Суғуртакунанда барои он розигии худро надихад, роҳ надихад;

12.2. Ҳангоми талаби ҷуброни суғуртавӣ Суғурташаванда ва ё Фоидагиранда уҳдадоранд, ки полиси суғуртае, ки аз ҷониби Суғуртакунанда дода шудааст, ариза барои пардохти ҷуброни суғуртавиرو пешниҳод намоянд ва манфиати худро дар молумулки суғурташуда, далели ҳодисаи суғуртавӣ ва ҳаҷми зарарро ҳуҷҷатан асоснок намоянд, инчунин ба Суғуртакунанда ҳуҷҷатҳоеро, ки ба охири имкони муроҷиат ба шахси гунаҳкор бо даъворо дар тартиби суброгатсия медиҳад, таъмин намоянд.

12.3. Барои ин ҳуҷҷатҳои асосӣ чунинанд:

12.3.1. Барои исботи манфиат ба молумулки суғурташуда:

– коносаментҳои асли, борхатҳои роҳи оҳан ва ҳуҷҷатҳои дигари ҳамлу нақлӣ, фактураҳо ва ҳисобҳо, эълomiaҳои содиротӣ, ҳисобварақаҳо, агар мутобиқи ин ҳуҷҷатҳо Суғурташаванда идораи борҳоро дошта бошад, ҳангоми суғуртакуни фрахта – чартер-партияҳо ва коносаментҳо.

12.3.2. Барои асоснок кардани далели ҳодисаи суғуртави аз рӯи суғуртакуни борҳо:

– аз рӯи ҳамлу нақли баҳрӣ: санади генералӣ ва санад-огоҳинома; санади тафтишотӣ; санади садамавӣ; эътирози баҳрӣ; ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи баҳргардии киштӣ; иқтибос аз журнали киштӣ; санади диспетчер оиди «садамаи умумӣ», ведомост оиди борфарории киштӣ; манифести киштӣ, ҳисоботи сюрвейерӣ, Шартномаи ҳамлу нақл, чартер ва ғ.;

– аз рӯи ҳамлу нақли роҳи оҳан: эътироз ба сардори истгоҳи таъинот; расиди бор оиди қабули бор бо қайди истгоҳи роҳи оҳан оиди нарасидани бор; маълумотномаи боркашон оиди ирсолкунии бор; ҳуҷҷати тасдиқкунандаи далели расонидани зарар ва шаҳодатдиҳандаи шумора ва арзиши ҳақиқии бори ирсолшуда; борхати нақлиётӣ роҳи оҳан; санади тижоратие, ки аз ҷониби боркашон дода шудааст; санади шакли умумӣ; борхати нақлиётӣ роҳи оҳан; ҳуҷҷатҳо оиди шикоят кардан нисбати дасткашии боркашон дар тартиб додани санади тижоратӣ; ҳуҷҷати тасдиқкунандаи далели расонидани зарар ва шаҳодатдиҳандаи шумора ва арзиши ҳақиқии бори камодаи нуқсондор (харобшуда) ва ғ.;

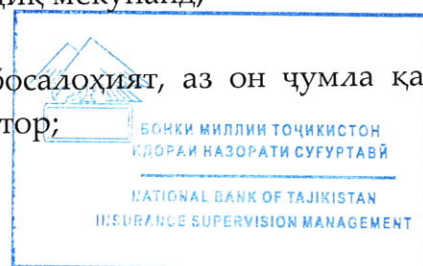
– аз рӯи ҳамлу нақли автомобилӣ: Шартнома барои хизматрасонии нақлиётӣ-экспедитсионӣ/ Шартномаи ҳамлу нақл; ҳуҷҷатҳои расмӣ мақомоти босалоҳияти давлатӣ, ки далели сӯхтор, далели ҳодисаҳои роҳу нақлиётро тасдиқ мекунанд; нусхаи қарори мақомоти корҳои дохила (прокуратура) аз рӯи далели гумкунӣ, нуқсондоршавии бор; санадҳои азназаргузаронии бор аз ҷониби намояндаи Суғуртакунанда ва ё аз ҷониби шахси ваколатдори вай; борхати нақлиётӣ бо қайд оиди ҳодиса; эзоҳномаи ронанда ва ё нусхаи эзоҳнома, протоколи пурсиши ронанда ва ғ.;

– аз рӯи ҳамлу нақли авиатсионӣ: санади тижоратии ширкати авиатсионӣ; борхати авиатсионӣ бо қайд оиди ҳодиса ва ғ.;

– дар ҳолати бе ному нишон гум шудани киштӣ ва ё воситаи интиқолдиҳандаи дигар: гувоҳҳои ҳақиқӣ оиди вақт ва аз макони ирсол баромадани он, инчунин оиди дар муҳлати ишорашуда нарасидани он ба нуқтаи таъинот, ки барои бе ному нишон гумшуда эътироф гардидани киштӣ ва ё воситаи интиқолдиҳанда;

12.3.3. барои далели ҳаҷми эътироз аз рӯи зарар:

- борхатҳои молӣ, ҳисобҳо, ҳисоб-фактураҳо, инвойсҳо;
- борхатҳои нақлиётӣ, коносаментҳо, борхатҳо барои ҷойивазкунии дохилӣ;
- варақаҳои борпечкунӣ;
- Шартномаҳо/аҳдномаҳои таҳвил/хариду фурӯш, бо таснифоти мувофиқаткунандае, ки хусусияти бор ва арзишро тасдиқ мекунанд;
- эълomiaҳои гумрукии бор;
- ҳуҷҷатҳои мувофиқаткунандаи мақомоти босалоҳият, аз он ҷумла қарор оиди шурӯъ кардани парвандаи ҷиноӣ, санад оиди сӯхтор;

- санадҳои тиҷоратӣ, санадҳои генералӣ ва санадҳо-огоҳиномаҳо;
- санадҳои азназаргузаронӣ ва қабули бор;
- санадҳои экспертизаи мустақил ва ё баҳогузорӣ;
- ҳисоботҳои сюрвейерӣ;
- ҳуҷҷатҳо ва ҳисобҳои тасдиқкунандаи хароҷотҳои кардашуда;
- ҳисоби таҳвилгар барои ивази қисмҳои мурда/нуқсондоршуда ва ё смета/ҳисоб барои таъмири барқароркунӣ (дар ҳолати нуқсондоршавии бор);
- дар ҳолати талаби ҷуброни зарарҳо, хароҷотҳо ва ҳаққи аз рӯи «садамаи умумӣ» – бо ҳуҷҷатҳои ҳисобӣ ва диспаша асоснокшуда.

12.3.4. Барои асоснок кардани далели рух додани ҳодисаи суғуртавӣ аз рӯи суғуртаи таваккали то ба охир нагирифтани даромадҳои эҳтимоли:

- дар якҷоягӣ бо ҳуҷҷатҳое, ки дар Қоида ишора шудаанд: ҳуҷҷатҳо ва ҳисобҳои, ки ҳаҷми зарарҳое, ки дар натиҷаи ба миён омадани танаффус дар истехсолотро тавсиф менамоянд ва маълумот оиди давомнокии давраи банақшагирифтаи барқароркунии истехсолот, бо ҳаҷми эҳтимолии зарар, тамоми ҳуҷҷатҳои муҳосиботиҳои барои муайян кардани ҳаҷми ҷуброни суғуртавӣ зарур, инчунин тамоми ҳуҷҷатҳои дигари молиявӣ, супоришҳои молиявӣ, ҳисобҳо ва ғ., ки оиди хароҷотҳои аз ҷониби Суғурташаванда амалишуда шаҳодат медиҳанд.

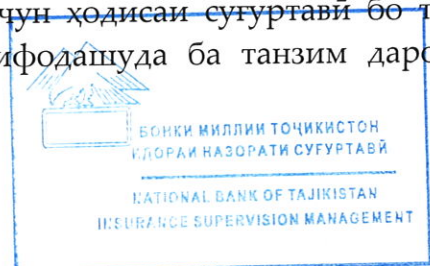
12.3.5. Дар ҳолатҳои ҷудогона Суғуртакунанда ҳуқуқ дорад пешниҳоди ҳуҷҷатҳои дигари дар Қоида ишоранашударо талаб намояд.

12.3.6. Номгӯй ва мазмуни ҳуҷҷатҳои ба Суғуртакунанда аз рӯи ҳодисаҳои муайяни суғуртавӣ пешниҳодшаванда, ки ҳамчун дар дохил ва берун аз Ҷумҳурии Тоҷикистон ба танзим дароварда мешаванд, бо созишномаҳои байналхалқӣ, қонунгузорӣ, шартҳои Шартномаи бо интиқолдиҳандагон басташуда, Қоидаҳои ҳамлу нақл дар намуди мазкури нақлиёт, Қоидаҳои кори бандарҳо, анборҳо, расму оини маконе, ки дар он зарар ба вуқӯъ омадааст.

12.3.7. Ариза ва ҳуҷҷатҳое, ки Суғурташаванда (Ҷоидагиранда) ба Суғуртакунанда пешниҳод менамояд, бояд ки ба забони тоҷикӣ тартиб дода шуда ба таври муносиб тасдиқ карда шаванд (агар ин дар асоси хусусият, намуди ҳуҷҷат зарурат дошта бошад). Ҳуҷҷатҳои аз ҷониби Суғурташаванда ба Суғуртакунанда пешниҳодшаванда (ва ё нусхаҳои онҳо), ки аз давлатҳои хориҷӣ бармеоянд ва ё ташкилотҳои дигаре, ки вазифаҳои умумиро амалӣ мегардонанд, бояд, ки ба забони тоҷикӣ бо тасдиқи нотариалӣ ва легаликунонӣ тарҷума карда шаванд (гузоштани апостил ва ё легаликунонии консулӣ, вобаста аз кишваре, ки ҳуҷҷатҳо дода шудаанд).

12.4. Суғуртакунанда оиди эътироф кардан ва ё эътироф накардани ҳодисаи рухдода ҳамчун ҳодисаи суғуртавӣ ва амалӣ намудани пардохти суғуртавӣ ва ё оиди даст кашидан аз пардохти суғуртавӣ дар муддати 30 рӯзи корӣ қарор қабул менамояд, агар дар Шартномаи суғурта (полис) дигар муҳлат ишора нашуда бошад ва он аз санаи аз ҷониби Суғуртакунанда гирифтани охирон аз ҳуҷҷатҳои пурсидашуда дар алоқа бо аризаи Суғурташаванда оиди ҷуброн.

Қарор оиди эътироф намудани ҳодиса ҳамчун ҳодисаи суғуртавӣ бо тартиб додани санади суғуртавӣ дар муҳлати дар болоифодашуда ба танзим дароварда мешавад.

Суғуртақунанда уҳдадор аст пардохти суғуртавино аз рӯи ҳолати ҳамчун суғуртавӣ эътирофшуда, дар муддати 15 рӯзи корӣ аз санаи аз ҷониби Суғуртақунанда ба имзо расидани санади суғуртавӣ, агар Шартномаи суғурта дигар муҳлати пардохтро пешбинӣ накарда бошад, амалӣ намояд.

Дар ҳолати эътироф нагардидани ҳодисаи руҳдода ҳамчун ҳодисаи суғуртавӣ ва ё дар ҳолати қабули қарор оиди даст кашидан аз пардохти суғуртавӣ, санади суғуртавӣ тартиб дода намешавад, аммо Суғуртақунанда дар давоми 30 рӯзи кории минбаъда (агар Шартномаи суғурта дигар муҳлатро пешбинӣ накарда бошад) ба Суғурташаванда (Ғоидагиранда) огоҳиномаи хаттӣ бо асосноккунии қарори қабулшуда ирсол менамояд.

13. ТАРТИБИ МУАЙЯНКУНИИ МАБЛАҒИ ПАРДОХТИ СУҒУРТАВӢ (ПАРДОХТИ ҶУБРОНИ СУҒУРТАВӢ)

13.1. Тартиби ҷуброни зарар бо мазмуни банди мазкур муқаррар карда мешавад. Ҷуброни суғуртавӣ пас аз он, ки ҷуброни суғуртавӣ ба Суғурташаванда (Ғоидагиранда) мутобиқи шартҳои Шартномаи суғурта дар асоси аризаи хаттии Суғурташаванда (Ғоидагиранда) оиди ҷуброни зарарҳо, ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи далели руҳ додани ҳодисаи суғуртавӣ, хусусият ва ҳаҷми зарарҳо, ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи ҳаҷми зарар, санади суғуртавӣ ва ҳисобу китоби зарарҳо, пардохт мегардад.

13.2. Ҳангоми мавҷудияти суғуртаи дукарата, ҷуброн аз ҷониби Суғуртақунанда танҳо ба он қисмати зарар, ки бо Шартномаҳои дигари суғуртавӣ дарбар гирифта намешавад, пардохт карда мешавад.

13.3. Пардохти ҷуброни суғуртавӣ ба Суғурташаванда дар муддати 30 (си) рӯз баъд аз дастрас шудани тамоми ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи ҳодисаи суғуртавӣ, баъди аз ҷониби тарафҳо ба имзо расидани Санад оиди ҳолати суғуртавӣ, пардохт карда мешавад.

13.4. Шартномаи суғурта бо созиши Тарафҳо муҳлати кутоҳтарини амалишавии пардохти суғуртавӣ ё қабули қарори асоснокшуда дар бораи даст кашидан аз пардохти суғуртавино пешбинӣ намояд.

14. ҲОЛАТҲОИ РАД КАРДАНИ ПАРДОХТИ СУҒУРТАВӢ (ҶУБРОНИ СУҒУРТАВӢ)

14.1. Агар дигар ҳолат дар Шартномаи суғурта пешбинӣ нашуда бошад, онгоҳ зарарҳое, ки дар натиҷаи чунин ҳолатҳо ба миён омадаанд, ҳодисаи суғуртавӣ эътироф нагардида, ҷуброн карда намешаванд:

- борпечи нокифоя ва ё корношоям ва ё омодакунии ғайри стандартӣ бори суғурташуда (зери мафҳуми «борпеч» бояд, ки инчунин ҷо ба ҷо гузорӣ дар контейнер ва ё воситаи интиқолдиҳӣ фаҳмида шуда, аммо танҳо ҳамон вақт чунин гузориш то қувваи қонунӣ гирифтани суғуртаи мазкур ва ё аз ҷониби ҳуди Суғурташаванда ва ё намояндаи вай амалӣ гардад) ва ё ирсол намудани он бо борпечи нуқсондор;

- вайрон кардани Қоидаҳои ҳамлу нақл, муросилот, боркунӣ, борпечкунӣ ва нигоҳдошти бори муқаррарнамудаи Суғурташаванда (Ҷоидагиранда) агар чунин вайронкунӣ боиси расонидани зарар ба бори суғурташуда гардида бошад;

- боркунӣ ва ҳамлу нақли бор дар ҳолати нуқсондор;

- нуқсондоршавии бор аз ҷониби кирмҳо, хояндаҳо, ҳашаротҳо ва ё бактерияҳо;

- иллатҳои истеҳсолии бор;

- омехтанамоии бор бо предметҳои дигар ва ё моддаҳо, ки омода намудани унун предметҳо манъ аст;

дуздии тамоми бор ва ё қисми он дар натиҷаи амалҳои қаллобонаи шахсони севвум;

- хусусиятҳои махсус ва сифатҳои табиӣ бор;

- зангзанӣ, оксидшавӣ, тағйири ранг кардан, порашавӣ, харошаҳо, пахшшудаҳо – барои борҳое, ки дар намуди беморпеч интиқол дода мешаванд, инчунин дар ҳолатҳое, ки борпеч ба таъсирҳои манфии муҳити ихотакарда нисбати бор, монеае эҷод намекунад;

- зангзанӣ, оксидшавӣ, тағйири ранг кардан, порашавӣ, харошаҳо, пахшшудаҳо, хамиҳо, тобхӯрдагиҳо, шаклдигаркунӣ, нуқсондоршавии канораҳо, интиҳои қубурҳо – барои қубурҳои таъиноти гуногундошта;

- вайроншавӣ дар кори нақшаҳои электронӣ/электрикӣ, носозии механикӣ, агар онҳо натиҷаи нуқсондоршавии ба бор ва ё борпеч дар вақти ҳамлу нақл расонидашуда набоянд – барои техникаи электронӣ ва ё таҷҳизоти таъиноти гуногундошта;

- таъсири офтобӣ ва ё гармӣ, хунукшавии аз ҳад зиёд, бадшавӣ (асфиксия) – барои ҳайвонот ва паррандаҳо;

- ҳомиладорӣ ва таваллуд, ҳар кадом намуди бемориҳо, аз он ҷумла аммо бемаҳдудшавӣ: дар натиҷаи бемориҳои сироятии хусусияти эпизоотиявӣ дошта, эпизоотияҳо, бемориҳои дигари оммавӣ то ва ё дар вақти ҳамлу нақл, бемориҳои инвазия, бемориҳои сироятнакунанда, бегона кардани ҳайвонот бо супориши хадамоти бойторӣ дар доираи чорабиниҳо оиди мубориза бар зидди эпизоотия – барои ҳайвонот ва паррандаҳо;

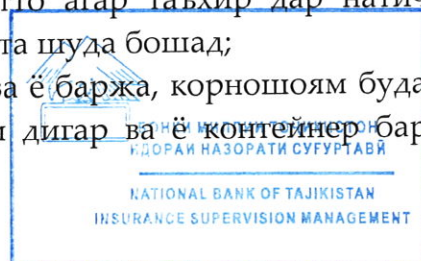
- воридшавии об /сӯзишворӣ/равған ба воситаи маҳкамкунакҳои палкона ва дигар сохторҳои киштӣ, агар то ибтидои сафар маҳкамкунакҳои палкона аз ҷониби сюрвейери мустақил тафтиш нагардида бошанд, ки он аз ҷониби Суғуртакунанда мувофиқа шуда, иҷозатномаи мутобикаткунанда дода мешавад, ки он обногузари маҳкамкунакҳои палкона тасдиқи сюрвейерро нагирифтаанд – барои ҳамлу нақли борҳо бо нақлиёти обӣ;

- барои бори суғурташуда табиӣ ва усули интиқоли он дар гум кардан дар вазн ва ҳаҷми он;

- беқадр шудани бор дар натиҷаи ифлосшавӣ, вайрон шудани зарф ва ё борпеч ҳангоми комилияти борпечи беруна;

- сустшавӣ (таъхир) дар дастраскунии бор, ҳатто агар таъхир дар натиҷаи таваккале, ки аз ҷониби суғуртаи мазкур дар бар гирифта шуда бошад;

- иқтидори гузариш надоштани киштӣ, лихтер ва ё баржа, корношоям будани киштӣ, лихтер ва ё баржа, воситаи интиқолдихандаи дигар ва ё контейнер барои

ҳамлу нақли бехатари бори суғурташуда, дар он ҳолате, ки (ба Фоидагиранда ва ё намояндагони вай оиди чунин иқтидори гузариш надоштан ва ё корношоям будан дар лаҳзаи ба онҳо бор кардани бори суғурташуда маълум буд ва ё бояд маълум мебуд);

- иқтидори пардохт надоштан ва ё ичро накардани уҳдадории молиявӣ аз ҷониби интиқолдиҳандагон ва кирокунандагон;

- оташ ва ё тарқиш, аз сабаби боркунӣ бо хабардор кардани Суғурташаванда ва ё Фоидагиранда, аммо бидуни хабардоркунии Суғуртакунанда, оиди маводҳо ва предметҳои оташангез ва худдаргир;

- паст фаромадани нархҳо.

14.2. Агар дар Шартномаи суғурта дигар ҳолат пешбинӣ нашуда бошад, чунин ҳолатҳо ҳодисаҳои суғуртавӣ эътироф намегарданд ва ҷуброн карда намешаванд:

- ихтилоф дар вазн ва/ва ё шумораи бор ҳангоми пуррагии борпечи беруна ва/ва ё номумкин будани асоси далели вайрон кардани комилияти бинои бор ва ё далели беваколат ба бинои бордошта ворид гардидан;

- таъсири тағйири ҳарорат, ки бо тағйири речаи ҳароратӣ дар натиҷаи вайрон шудани сохтори яхдонӣ ба миён омадааст (минбаъд «таваккали яхдонӣ» номида мешавад);

- ҳодисаҳое, ки бо сабабаи таваккали ҳарбӣ ба миён омадаанд: тарқиш минаҳои парешон, торпеда, бомбаҳо ва ё аслиҳаи дигари ҷанг;

- амалҳои роҳзанӣ;- амалҳои террористӣ ва оқибатҳои он, инчунин чорабиниҳои зиддитеррористӣ ва оқибатҳои он аз ҷониби ҳар кадом ашхосе, ки бо супориш ва ё дар алоқамандӣ бо ташкилотҳои амаликунандаи фаъолияти сарнагун кардан ва ё ба таъсири бо қувва ё зӯрварӣ нисбати ҳукумат равона карда шудааст, новобаста аз он ки бо кадом роҳ он созмон дода шудааст.

14.3. Ҳангоми суғуртакунӣ аз рӯи шартҳои Қоида (агар дигар ҳолат аз ҷониби Шартномаи суғурта пешбинӣ нашуда бошад) гум кардан (талафот), нуқсондоршавии бор ва ё хароҷотҳое, ки дар натиҷаи чунин ҳолатҳо ба миён омадаанд, ҳодисаи суғуртавӣ ҳисобида намешаванд:

- намкашии киштӣ ва тар шудани бор бо таъсири боришҳои атмосферӣ; дуздии тамоми ва ё қисми бор дар натиҷаи дуздӣ, тороч, ғорат;

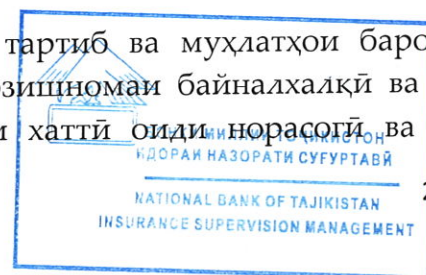
- нобудкунии барқасдона ва ё нуқсондоркунии бор аз ҷониби шахсони севвум;

- бе ному нишон гум кардани воситаҳои ҳамлу нақл бо бор;

- шикаст ва рехтани шиша, фахфур, фаянс, сафол, мрамор ва маҳсулоти аз онҳо созмон дода шуда, ҳар кадом намуди хишт, сангҳои осиевӣ, қайроқсангҳо ва сангҳои литографӣ, бўтаҳои графитӣ, электродҳо ва предметҳои дигари шикананда ва резанда, ба ҷуз ҳолатҳои ба садама дучор шудани киштӣ ва ё воситаи дигари интиқолдиҳанда.

14.4. Ҳодисаҳое, ки аломати ҳодисаи суғуртавиरो доранд, метавонанд чунин эътироф нагарданд:

- дар ҳолате, ки агар Суғурташаванда аз рӯи тартиб ва муҳлатҳои барои Шартномаи суғурта ҳамлу нақли аз ҷониби қонун, созишномаи байналхалқӣ ва ё Шартнома муайянгардида ба интиқолдиҳанда аризаи хаттӣ оиди норасоӣ ва ё

нуқсондоршавии бор накарда бошад ва ба Суғуртакунанда ҳуҷҷатҳои дигари зарураро барои аз ҷониби Суғуртакунанда амалӣ намудани ҳуқуқи талабот нисбати ашхос пешниҳод накарда бошад;

- дар ҳолати амалҳои ҷиноӣ ҷазододашаванда, сӯхтор ва ё ҳодисаҳои роҳу нақлиёт, оиди руҳ додани ҳодиса ба мақомоти мутобиқаткунандаи дохила хабар наодоааст ва ё агар ин далелҳо аз ҷониби мақомоти босалоҳият тасдиқ нагардида бошанд;

- ба сюрвеер ва ё намояндаи Суғуртакунанда барои азназаргузаронии молумулки нуқсондоршуда ва ё боқимондаҳои онро пешниҳод накард, агарки онҳо бояд меистоданд;

- ҳуҷҷатҳоро оиди ҳолатҳое, ки барои муқарар намудани сабабҳо ва ё ҳаҷми зарар арзишнок буданд, сохтакорӣ намудааст (барқасдона Суғуртакунандаро ба иштибоҳ бурдааст).

14.5. Агар ҳодисаи суғуртавӣ дар натиҷаи чунин ҳолатҳо ба миён омада бошад, Суғуртакунанда аз пардохти ҷуброн озод карда мешавад:

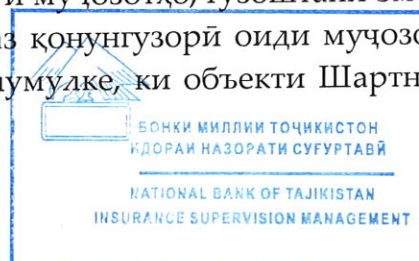
- таъсири таркиши ядрой, радиатсия ва ё сирояти радиоактивӣ;
- амалҳои ҳарбӣ, инчунин маневрҳо ва ё ҷорабиниҳои ҳарбии дигар;
- ҷанги шаҳрвандӣ, ҳар кадом намудҳои шӯришҳои халқӣ корпартоиҳо;
- хориҷ кардан, мусодира намудан, реквизиция, баҳабсирӣ ва ё нобуд кардани молумулки суғурташуда молумулк бо супориши мақомоти давлатӣ;
- амалҳои қасдонаи Суғурташаванда, Фоидагиранда.

14.6. Дар ҳолатҳое, ки аз ҷониби қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шудааст, Суғуртакунанда метавонад аз пардохти суғуртавӣ ҳангоми руҳ додани ҳодисаи суғуртавӣ бо беэҳтиётӣ дағалонаи Суғурташаванда ва ё Фоидагиранда амалӣ шуда бошад, озод карда шавад.

14.7. Суғуртакунанда аз ҷуброни зараре, ки дар натиҷаи он ки Суғурташаванда барқасдона ҷораҳои ақлона ва ба вай дастрас барои кам кардани зарарҳои эҳтимолӣ ҳангоми руҳ додани ҳодисаи суғуртавӣ наандешида бошад, озод карда мешавад.

14.8. Суғуртакунанда аз пардохти ҷуброни зарар ба пуррагӣ ва ё дар қисми мутобиқаткунанда озод карда мешавад ва ҳуқуқ дорад баргардонидани маблағи барзиёд пардохтшудаи ҷубронро талаб намояд, агар Суғурташаванда (Фоидагиранда) аз ҳуқуқи худ оиди талаб нисбати шахсе ки барои зарарҳои аз ҷониби Суғуртакунанда ҷуброншаванда даст кашида бошад ва ё амалӣ шудани ин ҳуқуқ бо гуноҳи Суғурташаванда, Фоидагиранда ғайриимкон гашта бошад.

14.9. Агар нисбати тарафҳо аз рӯи Шартномаи суғурта қайду шартҳо (шарт) оиди муҷозотҳои тиҷоратӣ-иқтисодӣ мавриди истифода қарор гирад, Суғуртакунанда ҳуқуқ дорад аз пардохти ҷуброни суғуртавӣ дар алоқамандӣ бо зарарҳо, ки баъди ворид намудани Суғурташаванда (шахси Суғурташуда, Фоидагиранда ва ё ҳар кадом шахс, ки ба мақомоти идории Суғурташаванда ворид мешаванд, шахси Суғурташуда, Фоидагиранда) номгӯи муҷозотҳо, гузоштани эмбарго ва ё ворид намудани муҷозоти дигар бо истифода аз қонунгузорӣ оиди муҷозотҳои тиҷоратӣ-иқтисодӣ нисбати ягон ғайриимкон ва ё молумулке, ки объекти Шартномаи суғурта мебошад, озод карда мешавад.

14.10. Суғурташаванда ва Суғуртакунанда ҳуқуқ доранд, дар Шартномаи суғурта ҳар кадом иловаҳои дигар, истисноҳо ва аниқномаи муқарароти Қоида, ки аз ҷониби қонунгузори амалкунанда манъ карда нашудаанд, бо мустаҳкам намудани он дар матни Шартномаи суғурта, мувофақа намоянд.

15. ФРАНШИЗА

15.1. Дар Шартномаи суғуртаи франшиза (шартӣ ва ғайришартӣ) пешбинӣ шуда метавонад.

15.2. Ҳангоми франшизаи шартӣ Суғуртакунанда аз ҷавобгарӣ барои зарар, агар он аз ҳаҷми франшиза зиёд набошад, озод карда мешавад.

15.3. Ҳангоми франшизаи ғайришартӣ ҷавобгари Суғуртакунанда бо ҳаҷми зарар ками франшиза муайян карда мешавад. Франшиза бо ризоияти тарафҳо ҳангоми ба имзо расонидани Шартномаи суғуртаи бо дарсад нисбат ба маблағи суғуртаи ё бузургии мутлақи он муайян карда мешавад.

15.4. Ҳамагуна меъёри ҷавобгарӣ аз рӯи Шартнома суғуртаи, зиёда аз маблағи франшиза, ки ба маблағи меъёри ҷавобгари Суғуртакунанда дохил намешавад, муқарар карда мешавад.

15.5. Франшиза ба ҳар як ҳодисаи суғуртаи таъин карда мешавад. Агар якчанд ҳодисаи суғуртаи фаро расад, маблағи франшиза аз рӯи ҳар кадоми он нигоҳ дошта мешавад.

15.6. Истифодабарии франшиза метавонад омили таъсиррасон ба поёнравии тарифи суғуртаи аз ҳисоби истифода бурдани коэффитсиентҳои ислоҳкунӣ, ғайр аз ҳолатҳои, ки истифодабарии франшиза шартӣ хатмии қабули хавф барои суғуртакунӣ мебошад.

16. ШАРТҲОИ ДИГАР

16.1. Суғурташаванда ва Суғуртакунанда ҳуқуқ доранд, дар ҳолати ихтилофоти байни онҳо нисбати сабабҳои ба миён омадани зарар ва нисбати ҳаҷми он, ҷалб намудани экспертизаи мустақилро талаб намоянд. Харочотҳо аз ҷониби Тарафи айбдор ҷуброн карда мешаванд.

16.2. Дар ҳолати ихтилофот ҳангоми тафсири шартҳои Шартномаи суғурта, агар он бо якчанд забонҳо тартиб дода шуда бошад, бояд матни ба забони тоҷикӣ тартибдодаи онро риоя карда шавад.

16.3. Баҳсҳои, ки ҳангоми иҷроиши шартҳои Шартномаи суғурта ба миён меоянд, дар раванди гуфтушунидҳо баррасӣ карда мешаванд. Ҳангоми ба даст наомадани созиш баҳс барои баррасии суд мутобиқи салоҳияти он интиқол дода мешавад, агар Шартномаи суғурта дигар ҳолатро пешбинӣ накарда бошад.

17. ТАРТИБИ ҲАЛЛИ БАҲСҲО

17.1. Баҳсҳои, ки ҳангоми иҷроиши шартҳои Шартномаи суғурта ба миён меоянд, дар раванди гуфтушунидҳо баррасӣ карда мешаванд. Ҳангоми ба даст наомадани созиш баҳс барои баррасии суд мутобиқи салоҳияти он интиқол дода мешавад, агар Шартномаи суғурта дигар ҳолатро пешбинӣ накарда бошад.

